

Alleen banken redden of ook eens over politiek praten?

De financiële crisis is terug van nooit weg geweest. De Vlaamse overheid gaf een nieuwe kapitaalinjectie aan KBC, de oprichting van een 'bad bank' wordt druk besproken in de opiniepagina's en het regent ontslagen. Volgens de Vooruitgroep schieten onze overheden en politieke partijen echter zwaar tekort in hun politieke taak. Hun aanpak is er een van technisch beheer van de crisis met als uiteindelijke doelstelling het redden van de neoliberale economische orde. Politiek in tijden van crisis mag volgens ons niet alleen om beheer draaien. Er is de maatschappelijke vraag over het soort beheer of beleid dat we willen. Welke keuzes zijn mogelijk? Wie krijgt wat? En wie betaalt?

Om die vragen scherp te stellen moet komaf gemaakt worden met minstens twee courante misvattingen die het huidige debat vertroebelen. Ten eerste, het huidige overheidsingrijpen om de banken te redden heeft niets van doen met een terugkeer van de actieve, Keynesiaanse overheid, maar alles met een wanhopige poging om de neoliberale financiële orde te redden. De overheidssteun aan de banken is nog steeds gestoeld op een monetaristische visie. De discussie gaat alleen over het opdrogen van krediet. Men blijft ervan uitgaan dat de economie enkel vlot getrokken kan worden door het geldaanbod op peil te houden. Een actieve, Keynesiaanse overheid richt zich echter op het aanzwengelen van de vraag naar producten en diensten. In het kader van de naoorlogse verzorgingsstaat zat dit Keynesiaans beleid stevig ingebed in een sociale visie op het herverdelingsvraagstuk, een beleid van algemene tewerkstelling, een algemene verhoging van de levensstandaard en de ontwikkeling van openbare dienstverlening. Dit blijft broodnodig, want volgens verschillende studies van de OESO en ILO is de sociale ongelijkheid sterk toegenomen. De miljarden staatssteun aan de banken van het laatste jaar hebben amper jobs gered, geen nieuwe vraag gecreëerd en al zeker geen sociale herverdeling teweeg gebracht (de 'kleine' aandeelhouder is niet gelijk aan de 'kleine man' van weleer).

Het actieve overheidsingrijpen dat we de laatste maanden zagen is er dus vooral om de financiële crisis te beheren en betekent allerminst het einde van het neoliberale

overheidsbeleid, dat mee verantwoordelijk is voor deze crisis. Een echt politiek debat over de crisis moet volgens ons dit herverdelingsvraagstuk als uitgangspunt nemen. De economische vraag moet op een sociaal rechtvaardige en ecologisch zinvolle manier gestimuleerd worden. Een democratie die naam waardig voert nu dus een debat over wiens vraag hoe gestimuleerd moet worden. Dit was ook de inzet van de naoorlogse verzorgingsstaat, waarbij het beheer van de economische vraag via stijgende lonen en de uitbouw van goede publieke diensten (collectief loon), gefinancierd door een progressief belastingssysteem, een herverdelend effect had. Waar blijven de socialisten en progressieven (en anderen) om dat debat te voeren?

Een tweede misvatting is dat het hier om een globale crisis gaat. Dit is slechts gedeeltelijk waar. De oorzaak van de crisis ligt in de VS en deels ook in het VK, meer bepaald in de speculatieve explosie van de vastgoedmarkt en de omzetting van de daaraan gekoppelde stijgende schuldenlast van gezinnen en bedrijven in risicovolle financiële producten. Dit werd een financieel kaartenhuis, dat instortte toen de stijging van de woningprijzen stilviel. Deze oorzaak is duidelijk gelokaliseerd in de meest neoliberale staten (VS en VK) en is veel minder of zelfs niet aanwezig in Europa of elders. De gevolgen zijn echter wel globaal, maar zeer ongelijk verdeeld. Vooral die financiële instellingen die massaal geïnvesteerd hadden in wat nu rommelpapier is (zoals Fortis) bevonden zich plots in slechte papieren. In Japan en China is dit veel minder het geval. De gevolgen van de financiële crisis laten zich nu ook in andere sectoren voelen, maar ook dit is zeer ongelijk verdeeld. Ze richt een slagveld aan in de VS en het VK, vooral dan in kredietgevoelige sectoren zoals de bouw- en automobielsector, maar tot nog toe veel minder in grote delen van Europa, het Midden Oosten en China. Ook deze regio's zullen wel erger getroffen worden naarmate de vraagzijde verder afbrokkelt en de financiële crisis een economische crisis wordt. Tot slot hebben China of Saoedi-Arabië, en in mindere mate de EU, een grotere capaciteit tot weerstand. China zit bijvoorbeeld nog met een massaal overschot op de handelsbalans wat het land toestaat om een uitgesproken Keynesiaanse binnenlands expansiebeleid te voeren.

Zowel de nood aan een sociaal herverdelend Keynesiaans beleid als de analyse van de

ruimtelijk ongelijke oorzaken en effecten van de financiële en economische crisis geven aan dat dit fundamenteel politiek debat in de eerste plaats op Europees niveau gevoerd moet worden. De invoering van de Euro in de jaren '90 werd gekoppeld aan een neoliberal monetair beleid gericht op de bestrijding van inflatie en begrotingstekorten. Om de Maastrichtnorm te halen (3% grens voor begrotingstekorten) moest de Belgische en Europese bevolking gedurende 15 jaar de meest draconische besparingsmaatregelen ondergaan. Vandaag wordt die Europese budgetnorm zonder enige discussie noch tegenkanting van de Commissie verlaten om het liberaal financieel systeem te redden. Dat mag plots wel miljarden kosten. Diezelfde bevolking zal opnieuw moeten betalen. Tezelfdertijd blijft een gecoördineerd Europees relanceplan om de economische crisis aan te pakken volledig achterwege. Eens te meer blijkt dat de Europese Unie politiek naakt is en bij gebrek aan economische bevoegdheden gereduceerd wordt tot het beheer van een vrijhandelszone.

De komende Europese verkiezingen zijn van cruciaal belang. Laten we ze deze keer niet ondersneeuwen in communautair gekleurde discussies, want de Vlaamse regering maakt in deze crisis allerm minst het verschil met het federale niveau. Ze lijkt vooral bezorgd om de redding van haar eigen financiële elite, georganiseerd rond de KBC. Laten we de komende verkiezingen aangrijpen om een Europese economische regering te eisen, maar dan wel een die het falende project van het neoliberalisme vaarwel zegt en inzet op een actief, sociaal rechtvaardig en ecologisch zinvol economisch stimuleringsbeleid. Daarbij moeten voor de Vooruitgroep ook de grenzen tussen het publieke en het private initiatief hertekend worden, met een actievere overheid in strategische sectoren die ook strengere regels oplegt aan de markt. Enkel dan zal deze crisis iets positiefs opgeleverd hebben. Tot nu wordt er alleen veel geld gestopt in het voorbereiden van een volgend debacle.

De Vooruitgroep: Erik Swyngedouw (University of Manchester), Stijn Oosterlynck (KUL), Pascal Debruyne (UGent), Karim Zahidi (UA/UGent), Eric Corijn (VUB), Francine Mestrum (ULB), Rik Pinxten (UGent), Monika Triest (schrijfster), Eric Goeman (woordvoerder Attac Vlaanderen, voorzitter Democratie 2000), Ronald Commers (UGent), Peter Reynaert (UA), Sami Zemni (UGent), Chris Kesteloot (KUL), Piet Saey (UGent), Stefan De Corte (VUB), Jan Teurlings (Universiteit van Amsterdam), Maarten Loopmans (Erasmus

Hogeschool Brussel), Jan Dumolyn (UGent), Pascal De Decker (Hogeschool Gent/ St. Lucas), Herman De Ley (UGent), Bambi Ceuppens (KMMA), Dominique Willaert (Victoria Deluxe), Leen Van der Vorst (Victoria Deluxe), Eric Balliu (architect), Aleidis Devillé (KUL), Mohamed El Omari (Divers en Actief), Dirk Jacobs (ULB), Fernand Tanghe (UA), Jan Blommaert (University of Jyväskylä), Dirk Tuypens (acteur), Ico Maly (KifKif), Johan Van Hoorde, Patrick De Vos (auteur)